

Foto Glenn Murberg 20190506

Lövåsens Såg (Fristad)

Sågverket byggdes vid Viskan intill ett snickeri som anlades under 1860-talet. Snickeriet eldhärjades ganska tidigt, men sågverket finns kvar och är idag i drift. Byggnadens äldsta delar är i originalskick, men två mindre tillbyggnader har tillkommit åt väster. Fram till 1964 drevs sågverket med en vattenturbin. Idag drivs det med en el-motor kopplad till de gamla remdrivna transmissionerna. Sågverket ligger vid ett vattendrag, i ett av Viskans flöden, strax söder om orten Fristad i Borås kommun. Anläggningen består av en såg som ligger i ett trädbevuxet område men här ligger också åkermark. Sågverket uppfördes under den senare delen av 1860-talet och var troligen utrustad med två parallella träramsågar som man drev genom att använda ett vattenhjul. Sågen har genomgått en del förändringar under åren både utrustning och byggnaden.

Runt 1930 bytte man ut träramarna mot en ramsåg som var tillverkad av Sköfde Mekaniska Verkstad och det mest troligt att man installerade en vattenturbin. Från dammen uppströms ledde man vattnat i en träränna och det finns rester av dammen och turbinstumpen finns fortfarande kvar. Man höll på med sågverksamheten fram till början av 2000-talet och sågen var utrustad med kantsågverk, klyvsåg, kapsåg, spånhyvel och givetvis en ramsåg. Man byggde även ett järnvägsspår runt 1950 för att underlätta transporten. Man utförde arbeten på beställning och även egen tillverkning av plankor, bräder bjälkar och hyvlad takspån.

Foto Fristads Hembygdsförening

Så här såg sågen ut innan renovering och var ganska så förfallen. År 2016 så fick Fristads Hembygdsförening ta över Lövåsens såg och renoveringsbehoven var stora och mycket arbete för att få sågen i skick igen. Föreningen fick även ett bidrag från Länsstyrelsens kulturmiljöenhet för renovering av taket och antikvarisk medverkan och om man inte fått något bidrag så hade man inte kunnat rädda sågverket. Sågen och Mölarps kvarn är de två sista byggnaderna från industriepoken på Mölnarp. Sågens grundare hette Per Gustaf Andersson (1836-1883) och föddes i Gingri och hans far hette Anders Lorentzon som var mjölnare i Risbro kvarn. Per flyttade till Mölnarp år 1865 och hans företagsamhet var god och den hade stor betydelse för den industriella utvecklingen på Mölnarp.

Foto Glenn Murberg 20190506

Turbinen som ersatte vattenhjulet som drev sågverket, detta skedde troligen någon gång under 1920-talet. Man bytte ut turbinen mot en elmotor i mitten av 1960-talet mot en elmotor. Under tiden så förstördes träkonstruktionen där turbinen stod och denna sjönk ner i utloppskanalen som var djup och vattenfylld. Detta resulterade i att turbinen blev svårt rostangripen och i maj 2016 lyfte man upp turbinen upp ur gropen och man byggde upp ett eget lilla skjul till denna.

Jag måste säga att hembygdsföreningen har gjort ett enormt stor arbete med denna byggnad och det ska dom ha en stor eloge för. Det är så man värnar om gamla byggnader och det är många manstimmar som ligger bakom denna renovering. Jag vill även passa på att göra lite reklam för Mölnarpsdagen söndagen den 19 maj klockan 10.00 så kan man beskåda både kvarnen och sågen och även se dessa i drift. Jag ska försöka att besöka Mölnarp denna dag och vi ska värna om våra hembygdsföreningar för utan dom så hade många byggnader bara stått och förfallit och sedan slutat i en brädhög. Jag är ute mycket i skogarna och fotograferar kulturminnen och då och då stöter man på gamla kvarnar eller sågverk och många av dom är så förfallna så dom rasar ihop vilken dag som helst. Jag kommer att besöka ett gammalt sågverk i Bredared i veckan som ligger mellan Hultås och Lövås för att dokumentera denna byggnad och finns det någon av mina läsare som vet mera om denna byggnad så är ni välkomna att maila mig.